

A MEGBOLONDULT SÓT HOGYAN LEHET RENDBE TENNI?

0. Bevezetés

Aki megbolondult, tanítványként bolondult meg – a textus szerint (Mt 5,13). Ha nem kész, de legalábbis potenciális tanítványként, aki már csatlakozott egy olyan közösséghez, amely tanulni akarja azt, amit Jézus tanít, s igyekszik is azt életében megvalósítani. De tanítványnak lenni hosszú folyamat, amelynek eleje és forrása az őszinte szándék – azonosulni Jézussal. Aztán a forrásból erecske lesz, azaz egyre több valósul meg ebből a szándékból. Az erecskéből patakocská lesz, és így tovább. A megbolondulásnál ennek a folyamatnak a megakadásáról van szó, amikor a patakocská egy mélyedésben megáll, mert a forrás (Jézussal azonosulni) nem szolgál többé. Nem akarja a tanítvány tovább tanulni Jézust, nem akarja többé a tanítvány odaigazítani az életét Jézushoz: a tanítvány megbolondul. Látni való, hogy kérdésünket időben és logikailag megelőzi egy korábbi és nagyon fontos kérdés: mitől s hogyan bolondult meg a sónak mondott tanítvány? De ez sem a legelső kérdés ebben a sorban, hanem az, hogy miként lett valaki tanítvány, miként lett valaki só.

Úgy lesz valaki tanítvány, hogy elkapja a gépszíj.

Úgy bolondul meg, hogy rájön: nem ilyen lovat akartam.

Úgy lehet őt rendbe tenni, hogy csoda történik. De abban az utcában, amelyikben én járok, ez ideig még nem történt őt rendbe tenni tudó csoda, ezért aztán én visszamennék az első kérdésre: Hogyan lesz valaki tanítvány?

1. A tanítvánnyá levés

Találkozik a tanítóval. S a tanító tanítja őt, aki pedig meg próbálja megérteni tanítóját. De a tanító nemcsak azért kerül ilyen helyzetbe, mert több esze van mint a tanítványnak, hanem mert a tanítvány valami miatt őszintén értékeli azt az embert, akinek a tanítását hajlandó hallgatni: bizalommal van iránta. A tanító nem veri őt át: elmondja neki és társainak a nyolc boldogságot, s a végít is: Boldogok vagytok, amikor gyaláznak és üldöznek titeket. S a tanítvány ennek ellenére megmarad mellette. Azért marad meg, mert megérti az eszével s a szívével, hogy mi fán terem az Isten Országá, s hogy mitől lehet egy ember, ő is, boldog. Ettől kezdve nem akar másért élni, mint ezért az Országért. Ezért tartozik bele abba a csapatba, amelyet Jézus a Föld sójának mond. A hagyomány arról értesít bennünket, hogy Jézus 13 tagú csoportjából 11 vértanú lett. Jézus tehát eléggé hatásos tanító volt. Ennek több oka van. Az egyik: Jézus nem volt akárki. A másik: kereső emberekkel találkozott. Ezt Jézus mondta hasonlattal is: a tanítványt mondta jó földnek, amely százszoros termést hoz. Jézus nyelvén a tanítvány nemcsak só, hanem jó föld is: Ismét tanítani kezdett a parton... ha nyomorúságot vagy üldözést kell elszenvedniök az ige miatt, azonnal eltántorodnak. Mások pedig olyanok, mint akiknél a tövisek közé hullott a mag: az élet gondja, a gazdagság csábítása megfojtja az igét, másoknál pedig jó földbe hullott a mag... és százszoros termést hoznak (Mk 4, 17-19). A

hatásos tanító és a jó föld találkozásán fordul az, hogy valakit elkap-e a gépszíj. Ennyit arról, hogy miként lesz valaki tanítvány.

2. A megbolondulás

Most pedig lássuk, hogy mitől bolondul meg a tanítvány. Aki meggondolja magát és más felé megy, a Jézustól mondottak miatt teszi azt: rájön, hogy nem akar ilyen áron boldog lenni. Ha jó föld volt, hiszen tanítvány volt, és mégis másfelé ment, nem feltétlenül gondolja magát mindenestül árulónak, júdásnak. A megmaradók se képzeljék őt feltétlenül ilyennek. Inkább eltévedőnek, mert jó szándékkal is meg lehet bolondulni. Megzavarhatja őt pl. a vallásának hagyománya, s a hagyományokat őrző erők: hátha mégsem úgy kell érteni a dolgokat, ahogy Jézus mondja, hátha mégis Kaifásnak van igaza. Az egész világ örült lenne, s csak ők a normálisok?! Hátha éppen ők állítják feje-tetejére a világot... és így tovább. Az a tanítvány, aki jó föld volt, a megbolondulás után is megőrizheti emberi tisztességét. Nem hazudik önmagának. Lelkiismeretében megindokolja, hogy miért ment el – nem hazudva önmagának. (Aki hazudnak önmaguknak, sohasem térnek vissza – erről nagyon sok eset-tanulmányt írhatnak a Bokor történetéből.) Az ilyen tanítvány még visszatérhet. Főleg akkor, ha lelkiismeretének terhe le is betegíti őt. De csak ő teheti rendbe saját magát. Ő, ha tanítójának jézusian tiszták voltak és maradtak szándékai, és végig reménykedett a tanítvány visszatérésben. (Én most tanítói-tanítványi pályám egy esetét írtam le: amikor a tanítvány visszatért; közel három évtized után.)

3. Rendbejövés rendbetevés helyett

Jézusnak nem voltak illúziói vallásának vezetőiről: tudta róluk, hogy prófétagyilkosok. Ennek ellenére sem mondta, hogy hagyjuk őket ott. Mászt mondott: egy ióta vagy egy vessző sem veszhet el a törvényből. Nem felbontani jöttem a törvényt, hanem teljesíteni és tökéletessé tenni. Megmaradt népének vallásában. Hagyta, hogy kivégezzék őt és tanítványait. Sok mindent csinált, életét is feláldozta, de új vallást nem alapított. Aki azért bolondul meg, mert egyházát félti Jézustól s az ő eszméitől, visszatálhat, ha megtapasztalja, hogy Jézustól nem kell félni semmit, ami szent. A fent említett esetben a tanítónak mindössze annyi szerepe volt a megbolondulás rendbetevésében, hogy megőrizte szavahihetőségét. Újra tanítvánnyá lehetett, mert jó földből való volt. Nem őt tették rendbe, hanem a megbolondult tanítvány tette rendbe saját magát.

4. Ki a tanítvány?

Végezetül még egy különbségtevés. Miben különbözik a vallásos ember, a hívő embert a tanítványtól? Nem tanítvány, akinek nincsen közössége. Nem találkozott Jézussal, aki nem tesz tanítvánnyá másokat. Ettől még lehet nagyon rendes, istenszerető és emberszerető. Csak éppen kivonja magát abból a munkából, amelynek az emberi történelemben – úgy gondolom – egyértelmű és legvilágosabb megfogalmazója Jézus: Ha nem teszem Atyám tetteit, ne higgyetek nekem (10, 37). Mélyen meg volt győződve róla, hogy Isten munkáját csinálja, ehhez gyűjtötte a tanítványt. Át kell formálni a világot. Láthatóan, nemcsak lélekben. Úgy,

hogy észre vegyenek minket. Hogy üssenek érte. Kik? Az urak. Kaifás és Pilátus. Főpapok, írástudók és vének. A vallásos meg a hívő elhitetheti magával, hogy ő csendben és észrevétlenül teszi az Isten dolgát. A tanítvány nem! Az színre lép. Hogyan? Népet, csoportot gyűjt a jézusi szándéknak. Ugyanúgy, ahogy Jézus tette. S rendre ugyanolyan következményekkel. Esetleg kisebb méretűekkel, mert verébre nem érdemes ágyúval lőni. De lőnek rá azok, akik megfeszítették Jézust.

(Elhangzott 2002. március 7-én, Budapesten a Szellemi Búvárok Egyesületében)

Megjelent:

Tizenegy megtartott előadás (szerk. Faragó Ferenc).

<http://www.mek.oszk.hu/13400/13424/index.phtml>